

OYUN VE OYUNCAĞIN GÖRÜNMEYEN GÜCÜ

Oyun, küçük yaşlardaki çocukların duygu ve düşüncelerini yansıtabilmelerine ve içsel çatışmalarını davranışa dönüştürmelerine fırsat tanıyan bir ifade yoludur. Hem klasik hem de çağdaş kuramcılar, oyunun çocuk için keyif veren ve stresini azaltmasına yardımcı olan temel bir etkinlik olduğunu vurgulamışlardır. Aynı zamanda oyun, çocukların çevreye uyum sağlamasını kolaylaştırarak onları yaşama hazırlamaktadır. Fiziksel ve bilişsel gelişime destek olmasının yanında, sosyal ve duygusal gelişimi de destekleyerek iletişim becerilerinin gelişimine zemin hazırlar. Oyun, çocuğun hayal gücünü ve yaratıcılık becerilerini geliştirir.

Oyun sırasında yapılan gözlemler; çocuğun seçtiği materyaller, benimsediği roller, tercih ettiği oyun köşeleri ve kullandığı oyuncaklar aracılığıyla onun duygu ve düşüncelerine, gelişim özelliklerine dair önemli ipuçları sunar. Çocukların hayal güçlerini ve yaratıcılıklarını besleyen bu araçlar ise “oyuncak” olarak tanımlanır.

İnsanlık tarihi kadar eski olan oyuncak, geçmişte de tıpkı günümüzde olduğu gibi çocukların toplumsal rollere hazırlanmasında önemli bir işlev üstlenmiştir. Çocuk, oyun ve oyuncaklar aracılığıyla yetişkin dünyasına adım atar ve gelecekteki rollerine hazırlanır. Seçilen oyuncak, çocuğun yaşamına yön verebilecek bir unsur haline gelebilir. Bu nedenle oyuncak, oyunun ayrılmaz bir parçası olarak çocuğun gelişiminde büyük önem taşır. Nitekim oyunda kullanılan oyuncak, çocuğun kişiliğini doğrudan etkileyebilir; çocuk, oyuncakta temsil edilen rolü kendi kimliğiyle özdeşleştirebilir (Topuz, 2015).

Çocuğun sağlıklı gelişimi için oyuncakların gelişim düzeyine uygun şekilde seçilmesi önemlidir. Oyuncakların sadece eğlenceli değil aynı zamanda işlevsel olması gerekir. Ancak günümüzde, özellikle televizyon reklamları ve YouTube videolarında sıkça karşılaşılan popüler oyuncakların çoğu işlevsel bir fayda sunmamakta, aksine çocuk gelişimini olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Araştırmalar, çok sayıda oyuncakla sahip olan çocuklarda dikkat dağınıklığının daha sık görüldüğünü göstermektedir. Daha az sayıda, ancak çok yönlü kullanılabilen oyuncaklar ise çocukların yaratıcılığını ve hayal gücünü olumlu yönde destekler. Bu noktada oyuncak çocuğa hükmetmez; aksine çocuk oyuncakla yön vererek oyun sırasında kendini daha rahat ifade eder.

Oyuncakların yalnızca işlevsel değil aynı zamanda güvenli olması da gereklidir. Fiziksel, kimyasal ve mekanik açılarından uygun özellikler taşımaları; çocuğun yaşına, gelişim seviyesine ve fiziksel boyutlarına uyum sağlamalıdır. Dayanıklı, anlaşılır, ilgi çekici ve sağlığa zararsız olması önemli kriterler arasındadır. Çocukların oyuncakları kırarak, bozarak veya parçalarına

ayırıp tekrar birleştirerek hem meraklarını giderdikleri hem de nesnelerin yapısını keşfettikleri unutulmamalıdır. Ancak son yıllarda ucuz ve kolay işlenebilir olması nedeniyle plastik oyuncak üretimi diğer malzemelerin önüne geçmiştir (Elibol, Burdurlu ve Kılıç, 2006).

Buna karşılık ahşap oyuncaklar, doğal ve yenilenebilir bir malzemeden üretildikleri için hem üreticiler hem de ebeveynler tarafından tercih edilmektedir. Ahşap, bakteri üretmeye elverişli olmadığından özel bir dezenfeksiyon gerektirmez ve doğal haliyle sağlığa zararlı herhangi bir madde içermez (Özalp ve Sofuoğlu, 2019). Ahşap oyuncakların en önemli avantajı doğallığıdır; bu yönüyle doğadan uzak bir yaşam süren çocuklara güven verir. Ayrıca çocukların enerjilerini boşaltmalarına yardımcı olarak hem psikolojik hem de fizyolojik rahatlama sağlar.

Günümüzde kent yaşamı, çocukların doğayla bağlarını zayıflatmış ve onların doğal çevreyle olan etkileşimini sınırlandırmıştır. Bu nedenle oyuncakların doğal malzemelerden üretilmesi, çocukların doğaya olan ihtiyacını karşılamak açısından önemli görülmektedir. Ailelerin ve eğitimcilerin yönlendirmeleriyle, reklamlarda öne çıkan yapay oyuncaklar yerine çocukların su, kum, kil, kozalak gibi doğal materyallerle kendi oyunlarını ve oyun araçlarını oluşturmalarına fırsat verilmelidir. Nitekim doğada yürürken rastlanan bir dal parçası, bir alışveriş merkezinden alınan pahalı bir oyuncığa kıyasla çok daha anlamlı ve değerli bir oyun aracı olabilir.

Psk. Dan. Ayşe Sena ŞAHİN

Kaynakça

Elibol, G. C., Kılıç, Y., Burdurlu, E. (2006). Okul öncesi çocuk oyuncaklarında malzeme kullanımı ve 4-6 yaş çocuklarının renk tercihleri. *Aile ve Toplum Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi*, 8 (3), 35-43.

Sofuoğlu, S. D., Özalp, M. (2019). Masif ağaç malzemenin oyuncak yapımında kullanımı. *Mobilya ve Ahşap Malzeme Araştırmaları Dergisi*, 2 (2), 120-129.

Topuz, B. (2015). *Yaratıcılık Eğitimi ve Kimlik Oluşumunda Oyuncak: Çocukta Yaratıcı Performans ve İnşacı-Eklemeci Oyun Yönetimi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.